

майбутня професія: правила вибору” (52 год.) [курс за вибором для учнів 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (52 год.)] і “Моя майбутня професія: шлях до успіху” [курс за вибором для учнів 10 (11)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (52 год.), які отримали відповідний гриф (лист ІТЗО №14.1/12-Г-165 від 15.05.2013 р.).

Означені програми курсів вже впроваджуються у загальноосвітніх навчальних закладах у 2013/14 н. р. (лист МОН України № 1/9-413 від 06.06.2013). Курси за вибором доповнює і розширює діапазон застосування означених вище програм “Людина і світ професій” для учнів 8–9-х класів і “Побудова кар’єри” (9, 17, 35, 70 год.) для учнів 10–11-х класів, які мають гриф МОН України.

Крім того, в епоху розквіту і загального впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій не зайвим буде створення віртуального кабінету професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу.

Сторінка віртуального кабінету має містити контент, орієнтований на “клієнта” (учні основної школи, учні старших класів, випускники шкіл, учні професійних ліцеїв та інші), батьків і “консультанта” (педагогічні працівники, шкільні психологи, соціальні педагоги, методисти з професійної орієнтації).

Наприклад, для “клієнтів” означений контент може бути подано двома блоками: інформаційним (перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у ВНЗ; перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у професійних ліцеях; профорієнтаційний словник-довідник термінів; довідники ВНЗ України, ВНЗ за кордоном, служби зайнятості України; професіограми і психограми професій те тільки сучасних професій, а тих, які затребувані ринку праці відповідного регіону тощо) і рефлексивним (інтерактивні профорієнтаційні тести (з попередженням про небезпеку прийняття рішення без консультації фахівця); алгоритм побудови професійного плану; принципи побудови професійної кар’єри; правила організації власної життєдіяльності з метою досягнення життєвого і професійного успіху тощо).

Отже, реформування національної системи освіти в Україні зумовлює потребу науково обґрунтованих змін у змісті навчально-виховної діяльності навчальних закладів системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти. Такі зміни дадуть змогу створити сприятливі умови для здійснення учнівською молоддю пошуку професійного шляху. На нашу думку, найбільш продуктивним утворенням для профорієнтаційної діяльності є освітні округи, а її координаторами – фахівці кабінетів профорієнтації.

*О. М. Пархоменко,
м. Київ*

ОСВІТНІЙ ОКРУГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ СІЛЬСЬКИХ ШКІЛ

У статті розглянуто теоретичні основи формування у старшокласників загальноосвітньої школи готовності до вибору професій в освітніх округах, де може здійснюватися формування початкових базових знань і вмінь застосування сучасних сільськогосподарських технологій, розвиток творчих здібностей та забезпечуватиметься професійне самовизначення учнів сільської місцевості за напрямом фермерської діяльності.

Ключові слова: освітній округ, готовність, професійне самовизначення, допрофесійна підготовка, професії сільського господарства.

Зміна форми власності в аграрному секторі виробництва з державної на приватну вимагає перебудови змісту освіти всіх рівнів підготовки працівників сільськогосподарських товариств. Сучасні фермерські товариства потребують компетентних працівників з активною життєвою позицією, які б здійснювали раціональне ведення господарства і виробництво конкурентоздатної продукції, відповідно до вимог ринку та особливостей регіону.

Роль загальноосвітніх навчальних закладів у вирішенні цієї проблеми – ознайомити з основними сучасними технологіями виробництва; підготувати до активної трудової діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства; здійснити різнобічний розвиток індивідуальності особистості на основі виявлення її задатків і здібностей, формування інтересів і потреб; створити умови для професійного самовизначення; виробити уміння практичного і творчого застосування здобутих знань [2].

Важливо, що змінилися умови навчання в сільській місцевості. Створюються освітні округи у межах адміністративно-територіальних одиниць навчальних закладів системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти, що спрямовують свою діяльність на створення умов для здобуття громадянами загальної середньої освіти, упровадження допрофільної підготовки і профільного навчання, поглибленого вивчення окремих предметів, забезпечення всебічного розвитку особистості [1]. Більшість учнів приїжджають до школи з інших населених пунктів, які не мають загальноосвітніх навчальних закладів. За таких умов обмежується тривалість перебування учнів у школі, що ускладнює організацію навчально-виховного процесу в позаурочній і позакласній формах. Для реалізації поставлених завдань педагогам необхідно застосовувати нові, більш ефективні в сучасних умовах форми і методи навчання. Одним із шляхів вирішення проблеми є застосування в навчально-виховному процесі дослідницького методу.

Теоретичні основи особливості формування готовності до вибору певних професій в учнів загальноосвітніх навчальних закладів досліджували А. Бас, О. Губенко, Л. Гуцан, Н. Ковальська, В. Мачуський, О. Мельник, О. Мерзлякова, О. Морін, А. Назарчук, Л. Пасечнікова, А. Пашинський, О. Пащенко, О. Сафронова, Н. Шевченко та інші. Ряд сучасних досліджень присвячені підготовці старшокласників до підприємницької діяльності (В. Дрижак, В. Оржеховська, О. Павелків, Н. Побірченко), психологічним особливостям мотивації підприємницької діяльності (Н. Худякова), готовності старшокласників до вибору професій у сфері сільського господарства (Н. Ковальська). Та потребує детального вивчення проблема формування у старшокласників готовності до вибору професій сільського господарства і підприємництва в умовах освітнього округу.

У дослідженні В. Мачуського, який вивчав готовність старшокласників до професійного самовизначення у сфері технічної діяльності, виділені когнітивний, мотиваційний, практично-дійовий, психологічний, креативний та самооцінювальний компоненти. У структурі готовності старшокласників до

вибору професій в умовах МНВК О. Мельник окреслив мотиваційний, когнітивний, практичний та “Я” (компонент самосвідомості) компоненти. Н. Ковтуненко, що досліджував формування у старшокласників готовності до вибору інженерно-технічних професій, вирізняв мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісно-практичний компоненти.

Проаналізувавши науково-методичну літературу з проблеми дослідження та вивчивши досвід роботи створених освітніх округів, нами було визначено такі принципи організації дослідницької діяльності у школах сільської місцевості, яка б розвивала творчі здібності учнів та забезпечувала виконання профорієнтаційної роботи:

- дослідницька робота повинна бути організована на науковій основі з урахуванням вимог сучасності;
- вона повинна здійснюватися в процесі позаурочної роботи в тісному поєднанні з трудовим навчанням;
- зміст завдань повинен відповідати напрямам діяльності сільськогосподарських товариств, розташованих поблизу навчального закладу, та мати спільне з повсякденним життям учнів;
- складність досліджень та експериментів мають бути посильними та відповідати індивідуальним і віковим особливостям учнів;
- діяльність старшокласників повинна мати систематичний характер;
- організація творчої дослідницької діяльності має здійснюватись за допомогою інтерактивних методів навчання.

Організація навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється на основі науково обґрунтованих сучасних педагогічних технологій та дидактичних принципів. Це можливе за умови розробленої, затвердженої навчальної програми, рекомендованої для використання Міністерством освіти і науки України чи регіональним управлінням освіти.

У процесі організованого сільськогосподарського дослідництва органічно формуються початкові базові знання і вміння застосування сучасних сільськогосподарських технологій, розвиваються творчі здібності та забезпечується професійне самовизначення учнів сільської місцевості за напрямом фермерської діяльності.

Професійне самовизначення старшокласників розглядається як невід’ємна частина цілісного процесу у зв’язку з процесами самовизначення у світогляді, особистісного і соціального самовизначення. Крім того, професійне самовизначення старшокласників пов’язане з вибором ними соціального середовища, “приєднання” до професії як до певної сфери соціальної активності. Однак професійне самовизначення розглядається у поєднанні із самовизначенням учнів старших класів стосовно світогляду, моральної позиції та життєвого сенсу, які обумовлюють їхні зв’язки з навколишнім середовищем, а, отже, і мету, напрям та зміст їхньої діяльності в освітньому окрузі [6].

Основними завданнями освітнього округу є створення єдиного освітнього простору в межах адміністративно-територіальної одиниці та належних умов для забезпечення навчально-виховного процесу, реалізація допрофільної підготовки і профільного навчання, розвиток творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей,

упровадження сучасних освітніх технологій. Обрання сфери професійної діяльності, складання індивідуального професійного плану та визначення шляхів його реалізації вимагає від випускника прийняття певних рішень та здійснення певного вибору. Тому вибір є основою професійного самовизначення старшокласників. Проблема вибору і труднощі, які її супроводжують, є провідними на вирішальних етапах професійного самовизначення, а саме: вибір навчального закладу та напряму професійної спеціалізації, що повною мірою надає освітній округ.

Література

1. Положення про освітній округ. Схвалено 27.08.2010 р. Кабінет міністрів України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2010. – № 2.
2. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). Схвалена 22.11.2001 р. Міністерства освіти і науки України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – № 2.
3. Оржеховська В. М. Професійна орієнтація в процесі трудового навчання / В. М. Оржеховська // Трудове навчання в школі. – К., 1984. – С. 76–79.
4. Осипенко Л. Є. Формування дослідницьких вмінь сільських школярів / Л. Є. Осипенко // Постметодика. – 2005. – № 1. – С. 27–33.
5. Трудове навчання : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи. – К. : Перун, 2005. – 256 с.
6. Яценко А. А. Уроки сільськогосподарської праці в малокомплектних школах / А. А. Яценко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – № 2. – С. 16–19.

*Т. П. Пернарівська,
м. Ірпінь*

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ГОТОВНОСТІ ДО ГАРМОНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОГО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Розкрито важливість володіння студентами культурою ділового спілкування для формування у них готовності до гармонійних відносин. Обґрунтовано потребу залучення студентів до ділового спілкування іноземною мовою. Наведено зміст діяльності студентського клубу як форми залучення студентів до ділового спілкування іноземною мовою у процесі позааудиторної діяльності.

***Ключові слова:** гармонійні відносини, ділове спілкування, іноземна мова, позааудиторна діяльність, студенти, клуб.*

Серед актуальних проблем, що постають сьогодні перед вищою школою, важливе місце належить проблемі формування у студентської молоді готовності до гармонійних відносин як передумови оптимізації міжособистісного та ділового спілкування. Особливого значення ці питання набувають для студентів, які навчаються за негуманітарними спеціальностями (фінанси та аудит, право, міжнародні відносини тощо), але сфера майбутньої професійної діяльності яких тісно пов'язана з необхідністю встановлення суб'єкт-суб'єктних контактів, залучення до різних видів ділового спілкування завдяки оволодіння його культурою.

За своєю сутністю культура ділового спілкування охоплює сукупність норм поведінки, вимог суспільства до стилю роботи професійного спеціаліста,